

ПОСЛОВНИЦА ЗА КУЛТУРНО-УМЕТНИЧНЕ ПРИРЕДБЕ
МИНИСТАРСТВА ЗА НАУКУ И КУЛТУРУ НР СРБИЈЕ

Београд, 16 и 17
19 и 20 марта 1950

Почетак у 20 часова

Коларчев народни универзитет

СИМФОНИСКИ КОНЦЕРТ ОРКЕСТРА РАДИО БЕОГРАДА

Диригент
ФРИДРИХ ЦАУН — Загреб

Солиста
МЕЛИТА ЛОРНОВИЋ
клавир

ЛУДВИГ ван БЕТХОВЕН

1. ЕГМОНТ, увертира оп. 84
 2. КОНЦЕРТ ЗА КЛАВИР и ОРКЕСТАР
бр. 5, Es-dur, оп. 73
Allegro
Adagio un poco mosso
Rondo – Allegro
солиста Мелита Лорковић
- ≡ О Д М О Р ≡ —
3. ПЕТА СИМФОНИЈА c-moll оп. 67
Allegro con brio
Andante con moto
Scherzo-Allegro
Finale-Allegro

ЕГМОНТ, увертира. — Инспирисана потресном Гетеовом драмом, Бетхоменова Егмонт увертира претставља конгенијално музичко дело познатој драми великог песника. Тешки акорди којима почиње увертира (*Sostenuto ma non troppo*) указују на јарам који је шпански освајач насилнички наметнуо нидерландском народу. *Allegro* који следује после свог увода дочарава нам рађање, развијање и ширење ослободилачке идеје да у завршном *Allegro con brio* победоносно зазвучи мотив слободе; једна сјајна и кратка победна симфонија у снажним и светлим бојама завршава ову узбудљиву оркестарску поему. Власт тираније срушена је, слобода се поново родила потлаченом народу.

КОНЦЕРТ ЗА КЛАВИР И ОРКЕСТАР Es-dur. — Овим концертом Бетховен нас уводи у једну триумфалну епопеју. Ратнички поклич изражен је у победничким акцентима гордости и поноса.

Es-dur концерт је последње велико концертно дело, које је достигло значај његових симфонија. Компонован је 1809 г. Први пут га је извео Карло Черни 1812 год. у Бечу.

ALLEGRO — Прве *Es-dur* акорде оркестар поставља као темеље звучне архитектуре, после којих нас клавир, у слободној импровизацији страствене каденце, одводи експозицији, коју спроводи оркестар. Главна тема је снажна, херојска, величанствена, звучна визија, која у свим својим изражајним облицима увек остаје доследна свом основном карактеру. Затим наилази нови тајанствени елеменат у *es-moll*-и преко кога хорне објављују споредну тему у *Es-dur*-и да би се изгубила у величанству главне идеје која доминира. Клавир соло у енергичном хроматском успону преузима главну тему и у пианистичкој обради опет нам се приказује, потпуно уоквирена експозиција. Као нови елеменат указује се доцније у соло клавирској партији једна епизода у октавама која се претапа у главну херојску тему.

У спроводном делу, у најфинијој обради клавира и оркестра, изаткан је сав тематски материјал.

Први став се завршава једним клавирским виртуозним успоном док га оркестар у ритму моћног марша доводи до триумфалног завршетка.

ADAGIO UN POCO MOSSO. — Између два херојски изражена става овај Adagio у H-dur-и преноси нас у неку свечану егзалтацију. Овај став почиње главном темом коју изводе гудачи; клавир у слободној распеваности коју прекида оркестар, доноси у триолама један племенити мотив који се обнавља у другом тоналитету, док преко ланца од трилера не прђе у главну тему. Затим оркестар опет преузима основну идеју, док клавир у треперавим фигурама не дође до завршетка. Последња два такта, иако у темпу Adagio, садрже елементе рефрена ронда, и преко њих без прекида, прелази на трећи, последњи став.

ALLEGRO. — Херојски, горд и поносан, овај став је углавном испуњен једном победничком радошћу. Главна карактеристика овога Рондо је та што су све теме органски проишле из рефрена. Крај је апотеоза радости која у завршном форте пасажу достиже врхунац.

ПЕТА СИМФОНИЈА c-moll op. 67. — Пета симфонија има најсажетију форму од свих Бетховенових симфонија. У њој драматска снага мајстора избија у највећој мери. Она је грађена из једног кратког мотива од свега четири тона из кога органски расте цела симфонија. Бетховену је требало осам година док је ово дело сазрело у њему.

ПРВИ СТАВ (Allegro con brio) почиње у силном фор-тисиму гудача и кларинета с основним мотивом. Бетховену приписују да је за овај мотив рекао: Тако судбина куца на врата Стога симфонију и називају симфонијом судбине. У двадесетчетири прва такта отвара се пред нама читава експозиција једне драме. Но целим ставом у даљем развоју преовлађује први мотив. Он буја, расте, пада, пролази кроз различите инструменте, појављује се у басу и у другој теми, која једва долази до изражаја, да би у репризи и у коди, после концизног и драмског развоја пуне напетости, потпуно превладао.

ДРУГИ СТАВ (*Andante con moto*) својом дивном мелодиком коју доносе виолончела и виоле одмах у почетку, као и сјајном својом другом темом у *C-dur*-и која се, припремљена од кларинета и фагота, победонсно појављује у трубама и роговима, даје диван контраст првом ставу. Но док у првој теми другог става осећамо ритмичку подлогу основног мотива првог става, друга донекле спаја лирску мелодију прве теме с мотивом судбине. Све богатије се измењују ове две теме, но стално нас опомиње основни мотив. Колико мајсторство спајања и стварања тема, јединствене замисли и симфониске обраде једног дела! Победничка друга тема преовлађује, но тмурно расположење које доносе фаготи, смењује га. Коначно цео оркестар савлађује ове сумње и став се завршава с неколико снажних акорада.

ТРЕЋИ СТАВ (*Scherzo — Allegro*) је један од оних тајанствених Бетовенових скерца који мистериозно наговештавају велике догађаје. Прва тема се уздиже у басима и челима из тамних дубина. Одмах следи друга тема коју доносе хорне а која носи карактер судбинске одређености и веома је сродна мотиву првог става. Сиљан фугато триа овог става уводи нас већ у расположење последњег става. Но опет се враћају прве две теме скерца, да би затим великим полетом без прелаза оркестра као узвиком радости започео четврти став (*Finale. Allegro*).

Тај став је славље афирмације, победе. Човек је надвладао судбину. Сенке мотива из трећег става које се појављују, убрзо нестају, побеђене. Чврстином, снагом и одлучношћу води нас музичко ткиво овог става, круна целе симфоније, неупоредивим градацијама свеобухватној радости.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Second block of faint, illegible text in the middle of the page.

Third block of faint, illegible text near the bottom of the page.